

Money, money, money

El lehetne egyetlen huszárvágással intézni a dolgot: rakosgatni a különféle rubrikákból és rubrikákba a különféle milliokat és milliárdokat, míg a végén jutna minden rászoruló érdemesnek pénz, paripa, fegyver. És lenne sírás-rívás is, persze.

Nem lesz huszárvágás. Ámde alakul, módosul, változik – tán javul is – a színházi finanszírozás struktúrája, egyelőre csak a fejekben, de mégis: lassan szöveget üt és gyökeret ver itt-ott a gondolat, hogy ahogy most van, az nem jó. Elsősorban művészileg nem jó, hiszen ki merné vitatni, hogy a merev finanszírozási struktúra az innováció, a művészi úttörés, értékteremtés gátja.

Schilling Árpád, Bodó Viktor, Hudi László, Alföldi Róbert, Zsótér Sándor, Fodor Tamás és csapatuk, Novák Eszter, Szász János – sorolhatnánk tovább a csapatos és magányos alkotókat, akiknek közös nevezőjük semmi több, mint az anyagi – következésképp a művészi – létbizonytalanság. És pusztán udvariasságból nem állítok most össze listát azokból, akik mint valami tuti gebinben ülnek egy-egy (pénz-)zsel, bár sosem eléggé kipárnáztott) épület-

ben, szakmában untatják a nagyérdeműt, és maguk is unatkoznak.

Alább azzal kísérletezünk, hogy a „ne tegyünk semmit” képtelenül masszív ellenállásával szemben mégiscsak szemügyre vegyük a színházi finanszírozás (becenevén a színházi struktúra) problémakörét. Tesszük ezt a nagy intézményes színházi formációk evidens ellenállása, jobb esetben szilárd érdektelensége közepette; abban a reményben, hogy legalább a szakma páriáinak és elszánt ifjainak néma támogatását bírjuk. Megkerestük és egy asztalhoz ültettük a színházi finanszírozás illetékeseit, szakembereit, hivatalosakat és színházikat, és föltettük az első kérdéseket.

Valami hátha elkezdődik. Ezen az első beszélgetésen – amely a Jordán Tamás vezette Nemzeti Színház meghívására egy pompás panorámájú teremben zajlott –, mint a szerkesztett változathoz látni fogják, a színházi emberek alig vagy egyáltalán nem szóltak hozzá, nem mintha nem lett volna mondanivalójuk, ezért a beszélgetés túlságosan hamar és direktan a döntnökök és szakértők eszmecseréjévé

alakult. A Nemzeti Kulturális Alap tízéves fennállásának apropójából szervezett találkozó gyorsan kritikai fórummá lett, melyen csak az első szavak hangoztak el, az utolsók még nem. Terveink szerint a fölvetett kérdéseket napirenden tartjuk; folytatás következik. A fölmerült ötleteket nem engedjük a feledésbe merülni, a további illetekeseket, érintetteket és „célszemélyeket” nem engedjük hallgatni.

A kerekasztal-beszélgetésen kívül e számunkban „kiegészítő” interjút közlünk Harsányi Lászlóval, a Nemzeti Kulturális Alap elnökével, valamint Megyeri Lászlóval, a most öt éves Thália Színház igazgatójával. A későbbiekben – ugyancsak a gondolatok továbbfűzése, valamint konkretizálása céljából – megkérdezzük majd Körmendy Ferencet, a Főváros Kulturális Bizottságának elnökét, Baán Lászlót és Szabó Istvánt ezúttal „személyre szabottan”, és mindazokat, akik érintve vagy találva érzik magukat. Tán fölösleges is hozzátenni: várjuk a véleményeket, vitacikkeket is – bár e tárgyban, vagyis a nyilvánításban, közzétételben a mi szakmánk nem jeleskedik.

Új kabát kell

■ KEREKASZTAL AZ NKA-RÓL ÉS AZ ELOSZTÁSRÓL ■

RÉSZTVEVŐK: Baán László, a NKÖM gazdasági helyettes államtitkára, Csóti József, a Radnóti Színház gazdasági igazgatója, Fodor Tamás, a Stúdió „K” igazgatója, Gáspár Máté, a Krétakör Színház produkciós vezetője, Harsányi László, az Nemzeti Kulturális Alap elnöke, Megyeri László, a Thália Színház igazgatója, Schiffer János főpolgármester-helyettes, Szabó István, az OSZMI igazgatóhelyettese, Wettstein Tibor, a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház gazdasági igazgatója, Závecz Ferenc politikai tanácsadó.

SZÍNHÁZ: Megpróbáltuk egy asztalhoz ültetni azokat, akik remélhetőleg a legjobban ismerik a mai magyar színházi finanszírozási rendszer problémáit. Ráadásul – részben legalábbis – ők azok, akik a színháznak juttatható pénzek mértékéről és a támogatás formáiról döntenek. Nemcsak azt várjuk tehát ettől a beszélgetéstől, hogy kiderül, melyek a mai magyar színház finanszírozásának leggyengébb pontjai, hanem azt is, hogy hogyan lehetne ezeken segíteni.

HARSÁNYI LÁSZLÓ: Én azt gondolom, hogy létezik egy finanszírozási koncepció, amit a jelenlévők nálam sokkal jobban ismernek. Ez az önkormányzati színházak esetében összekapcsolja az állami és az önkormányzati pénzeket, tehát egy egymáshoz rendelt finanszírozási metódus, amely az önkormányzati „saját” pénz – hogy ez mennyire saját, erről talán később – függvényében rendeli hozzá az állami pénzt. Ennek a rendszernek van egy „jelentéktelen” hibája: nem működik. De anélkül, hogy ebbe most belemélyednénk, az első kérdés az, hogy egyáltalán jó-e ez a megoldás. A másik, ami szerintem az egész színházfinanszírozás kulcskérdése, hogy jó és működőképes-e az a koncepció, amely szétválasztotta a fenntartási és a működési kiadásokat. Valamikor közgazdászként

ezt tartom a másik sarkalatos kérdésnek. Szétválasztható-e egyáltalán ez a két funkció? És ha már szétválasztottuk őket, akkor mind a két rész működésképtelen-e, vagy csak az egyik – ezt a színházi emberek talán meg tudják mondani. Számomra úgy tűnik, hogy valójában egyik rész sem működik jól. Ehhez tennék hozzá három rövid kiegészítést. Ennek a koncepciónak az az egyik problémája, hogy az önkormányzati része „elolvadt”. Az állam nem képes követni a változásokat, az önkormányzat meg nem képes kezelni őket; melleleg nem is akarja, mert mások a feladatai, mert az önkormányzatiság általában barátságatlanul bánik – nem biztos, hogy saját akaratából – az intézményfenntartásokkal; nemcsak a színházzal, hanem az egészségügyivel, a bölcsődeivel, mindennel. Az iskoláért, óvodáért az emberek kimennek az utcára tüntetni, de a színházért nem fognak kimenni. Ezt kellene józanul végiggondolni. Kettő: vajon egy ilyen konstrukció elbírja-e, hogy több kézben legyen az inflációkövetés mechanizmusa...? Három: az életmentés problémája. Ha egy ilyen koncepció reálisan meg van alapozva, akkor el lehet dönteni, hogy kell-e egy *vis maior*-alap, mondjuk, öt százalék, arra az esetre, ha bajba kerül egy színház.